

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
NAUKA PRAKTYKA REFLEKSJE
Nr 32, 2018 (147–168)
ISSN 2299-4033 DOI: 10.5604/01.3001.0012.8098

INSTYTUCJONALNE RAMY ZWALCZANIA TERRORYZMU NA ŚWIECIE

THE INSTITUTIONAL FRAMEWORK FOR COMBATING TERRORISM IN THE WORLD

Adam KWIATKOWSKI
Akademia Pomorska w Słupsku

ABSTRAKT:

Opracowanie dotyczy współczesnych zagrożeń terrorystycznych, roli i znaczenia służb specjalnych w zwalczaniu terroryzmu oraz przedstawia koordynację współpracy centralnych organów administracji w zakresie zwalczania terroryzmu w celu zapewnienia odpowiedniej współpracy między urzędami państwowymi zaangażowanymi w zwalczanie terroryzmu na przykładzie wybranych państw.

SŁOWA KLUCZOWE:

zagrożenia terrorystyczne, służby specjalne, zwalczanie

ABSTRACT:

The study deals with contemporary terrorist threats, the role and importance of special services in the fight against terrorism, and presents the coordination of cooperation between central administration bodies in the fight against terrorism to ensure proper cooperation between state offices involved in combating terrorism on the example of selected states.

KEY WORDS:

terrorist threats, secret service, combating

WSTĘP

W systemie bezpieczeństwa kluczową rolę odgrywa współpraca i współdziałanie na każdym szczeblu drabiny działań antyterrorystycznych. Pojedyncze instytucje nie miałyby szans ani możliwości przeciwstawić się sytuacjom kryzysowym będącym wynikiem aktu lub zamachu terrorystycznego. Dlatego tak ważny jest dobry system administrowania i zarządzania działaniami wszystkich służb i instytucji odpowiedzialnych za przestrzeń bezpieczeństwa. Nadzorowanie, koordynowanie działań jest najistotniejszym elementem funkcjonowania każdej jednostki organizacyjnej. W takim systemie każda z jednostek musi znać swoje zadania i utrzymywać siły reagowania w najwyższej gotowości oraz wykonywać je na najwyższym poziomie.

Edukacja osób przygotowywanych do zarządzania sytuacjami kryzysowymi, w tym terroryzmem, winna uwzględniać aspekt poznawczy i praktyczny. Takie podejście zwiększa skuteczność działań na rzecz rozwiązywania kryzysów będących wynikiem aktu terrorystycznego. Działając w obszarze minimalizowania zagrożenia terrorystycznego i jego skutków, podmioty powołane i współdziałające muszą utrzymywać sprawnie funkcjonujący system antyterrorystyczny. Istotnym elementem tego systemu jest człowiek. Jego przygotowanie, funkcja, kreatywność, odporność na stres, umiejętność podejmowania szybkich decyzji to klucz do sukcesu.

WSPÓŁCZESNE ZAGROŻENIA TERRORYSTYCZNE NA ŚWIECIE

Wielu ekspertów zajmujących się problematyką terroryzmu jest zgodnych, że największe zagrożenie terrorystyczne istnieje na Bliskim Wschodzie. Bieda, chaos, a także przemoc spowodowały, że pogranicze pakistańsko-afgańskie stało się wielkim składem broni i wylęgarnią bojowników. W tym regionie osvajanie z bronią następuje już od dziecka. Zasad Koranu i nienawiści do ludzi innego wyznania uczą szkoły koraniczne, skąd „wychodzą fanatyczni wojownicy ślepo posłuszni dowódcom, gotowi giąć za wiarę”. Tu praktycznie wszyscy walczą ze wszystkimi.

Pionierami taktyki terrorystycznej były Tamilskie Tygrysy. Terror od początku był ich najskuteczniejszym orężem. To ta organizacja wymyśliła pas samobójców. Pierwszy atak przy wykorzystaniu tej metody siania ter-

roru przeprowadzono w Bejrucie w 1983 r. Doświadczenia Tamilskich Tygrysów wykorzystuje choćby Hamas czy Al-Kaida. Organizacja stworzyła kult męczeństwa. Przynależność do czarnego komanda samobójców była zaszczytem. Specyfikę jego szkolenia badał Jaromir Kamiński. Według tego dziennikarza „wybrańcy byli odseparowywani od reszty bojowników i poddawani silnej indoktrynacji w *czerwonym ogrodzie*, czyli akademii samobójców. Szkolenie przed zamachem trwało rok. Przed akcją samobójcy mieli prawo zjeść ostatni posiłek z przywódcą Tamilskich Tygrysów – Prabhakaranem, i zrobić sobie z nim zdjęcie”. Zauważyć należy także, że to tamilscy partyzanci, jako pierwsi dokonali samobójczych ataków na morzu.

Spółeczeństwa krajów Europy Zachodniej od wielu lat borykają się z działaniami terrorystycznymi. Wiele państw europejskich miało doświadczenia z organizacjami terrorystycznymi. Duży wpływ na rozprzestrzenianie się terroryzmu na naszym kontynencie mają aktywiści ideologii fundamentalistycznej. „Mieszkający w Niemczech, Francji, Wielkiej Brytanii i innych państwach europejskich muzułmanie stają się celem werbunków ze skrajnych organizacji islamskich, które wykorzystując różne sposoby, w tym czynnik finansowy, etniczny, indoktrynację religijną, starają się pozyskać nowych członków” dla swojej ideologii. Dotychczasowe przekonanie Europejczyków, iż terroryści islamscy walczą tylko z Izraelem i na ziemi palestyńskiej, zostało szybko zweryfikowane. W dobie postępującej globalizacji Europejczycy musieli inaczej spojrzeć na terroryzm, zarówno ten lokalny, jak i międzynarodowy. Duża swoboda przemieszczania się po świecie oraz liberalizm prawny ułatwia terrorystom przemieszczanie się w rejony konfliktów, w których mogą realizować swoją działalność. Warto w tym miejscu zauważyć, że rejony skonfliktowane są idealnym miejscem do przeprowadzania zamachów terrorystycznych. To ważna wiedza, o której nie powinni zapominać kreatorzy i architekci sceny politycznej.

„Stary Kontynent był przez stulecia areną krwawych i rujnujących konfliktów, toczonych przez państwa europejskie między sobą, niekiedy tylko z udziałem mocarstw zewnętrznych”. Ta destabilizacja sytuacji wewnętrznej Europy sprzyjała i nadal sprzyja rozwojowi form terrorystycznych. Przygotowanie zamachu w dobie postępu cywilizacyjnego stało się łatwiejsze. „Preferowana przemoc w naszej kulturze to coraz bardziej oczywisty sposób osiągnięcia swoich celów” – stwierdza Witold Sokała.

ROLA I MIEJSCE SŁUŻB SPECJALNYCH W OCHRONIE PAŃSTWA I OBYWATELI PRZED ZAGROŻENIEM TERRORYSTYCZNYM

Analiza literatury daje podstawę do sformułowania stwierdzenia, że terroryzm w przyszłości będzie uprawiany przez frustratów, szaleńców, bojowników, szpiegów i najemników. Dlatego działania służb specjalnych muszą być efektywne zarówno w obszarze profilaktyki, jak i prewencji. Skoro „służby specjalne potrafią wypromować na świeckiego boga nawet największego tandeciarza”, to również w tym obszarze muszą wykazać swój profesjonalizm. „Staranny monitoring grup stanowiących potencjalne zagrożenie, instalowanie w ich szeregach swoich informatorów, *bycie na bieżąco* z obserwacją i analizą wewnętrznej debaty programowej, toczonej w tych grupach – nie powinny być ograniczone do środowisk islamskich”. To ważna konotacja z punktu widzenia bezpieczeństwa międzynarodowego.

W walce z terroryzmem państwa powinny zająć się wywiadowczą analizą swoich możliwości. „Dlatego powinny zapewnić efektywne sprzężenie wysiłków wspólnoty wywiadów, planowania wojskowego i obrony cywilnej oraz planu reagowania kryzysowego”. Stąd też nie należy zastanawiać się, czy wystąpi zamach terrorystyczny, ale –gdzie i z jaką siłą. Takie podejście jest bardziej racjonalne i twórcze. Dziś przewaga informacji nad potencjalnym przeciwnikiem jest podstawowym instrumentem jego zwalczania. Warto odnotować, że obecnie kompetencje i uprawnienia służb specjalnych na świecie w zakresie środków podejmowanych w celu przeciwdziałania terroryzmowi uległy znacznemu rozszerzeniu. Jest to jeden ze środków wpływających na skuteczność działań tych służb. Działania podjęte przez służby specjalne spowodowały duże utrudnienia w działalności terrorystycznej.

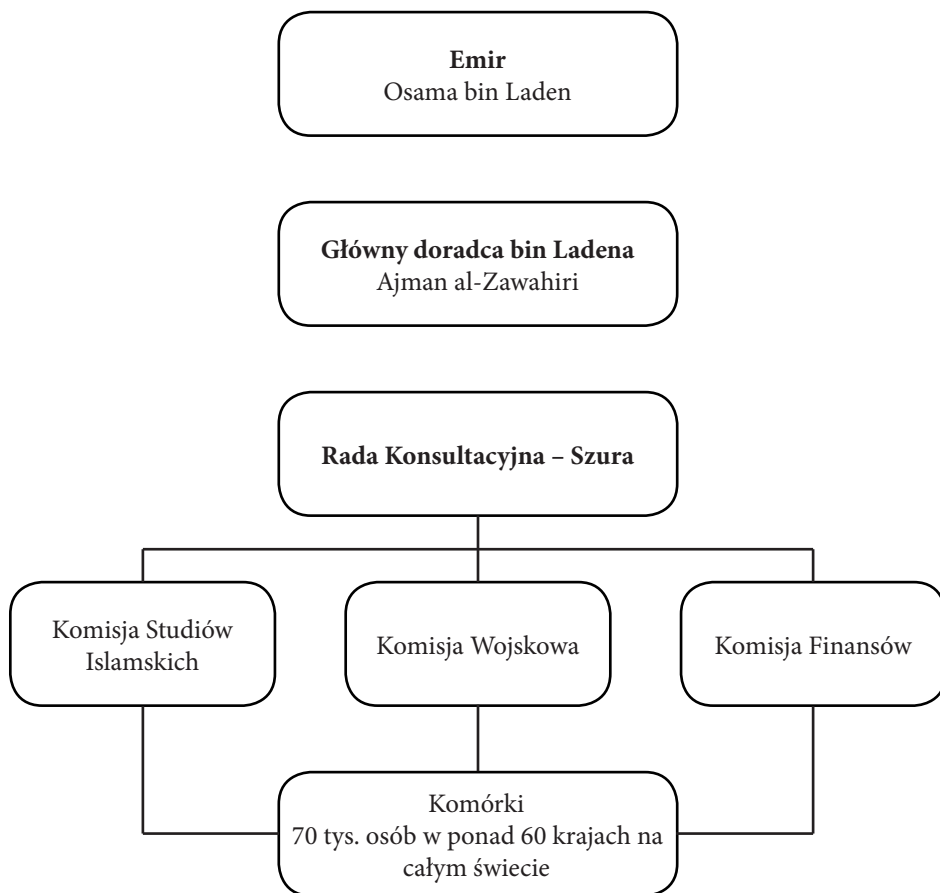
Służby wywiadowcze dla osiągnięcia założonych celów stosują różne metody.

Niemiecki kontrwywiad otrzymał prawo do zasięgania informacji o podejrzanych osobach w bankach i towarzystwach lotniczych czy stosowania urzędzenia lokalizującego i identyfikującego telefony komórkowe podejrzanych osób zarejestrowane na inne nazwiska. Duńskie służby specjalne uzyskały większe możliwości w zakresie stosowania podsłuchów telefonicznych, (...) zaś amerykańskie otrzymały możliwość współpracy z osobami podejrzаныmi o popełnienie morderstwa czy zamieszanyimi w handel i produkcję narkotyków.

Skuteczność służb specjalnych w zwalczaniu terroryzmu zależy od stopnia przenikania do organizacji terrorystycznych. To jedyna droga do

osiągania celów neutralizujących zagrożenie terrorystyczne. Dzięki tej strategii działań było możliwe rozpracowanie struktury Al-Kaidy (rys. 1).

RYSUNEK 1. STRUKTURA DOWÓDZTWA AL-KAIDY (LUTY 2001 R.)

Źródło: P. Williams, *Al-Kaida, bractwo terroru*, Studio Emka, Warszawa 2002, s. 30.

Szurę tworzy grupa gotowych na wszystko terrorystów i oddanych im ludzi, która aprobuje każdą ważną decyzję. Komisja Studiów Islamskich zajmuje się interpretacją Koranu i szkoleniem rekrutów w zakresie religii i dżihadu. Komisja Wojskowa kontroluje nabór rekrutów i szkolenie oraz zasoby broni. Komisja Finansów nadzoruje przedsiębiorstwa należące do organizacji oraz wpływy z prowadzenia ich działalności. Komórki natomiast są miejscami werbunku i szkolenia terrorystów.

ISTOTA KOORDYNACJI WSPÓŁPRACY ORGANÓW ADMINISTRACJI W ZAKRESIE ZWALCZANIA TERRORYZMU NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH PAŃSTW

Terroryzm i inne formy przestępczości nie zważają na przebieg granic, dlatego ich zwalczanie nie może ograniczać się do obszarów zagrożonych państw. W dzieło budowy *przestrzeni wolności i bezpieczeństwa* muszą być zaangażowane wszystkie państwa. Jednym z podstawowych warunków osiągnięcia sukcesów w tym zakresie jest dostęp do informacji podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo oraz koordynacja działań kontrterrorystycznych. Wiele państw na świecie, w tym państwa europejskie, nieustannie doskonalą swoje strategie bezpieczeństwa i procedury reagowania.

Działania prowadzone w obszarze walki i przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym z uwagi na zaangażowanie w nie wielu podmiotów wymagają uzgodnień, współpracy, a co ważniejsze – koordynacji. Działania te muszą obejmować płaszczyznę polityczną, wojskową, policyjną, wywiadowczą, kontrwywiadowczą i samorządową. System zarządzania kryzysowego wypracowywany przez te podmioty musi być spójny, przejrzysty i czytelny. Ekonomowie zarządzania kryzysowego muszą nieustannie dostosowywać go i adekwatnie modyfikować do reagowania w przypadku ataku terrorystycznego.

Niemcom przyświeca maksyma „tyle działań państwa, ile to konieczne, i tyle wolności, ile to możliwe”. Ustawa o bezpieczeństwie ruchu powietrznego, która weszła w życie w Niemczech na początku 2005 r., dała dyspozycje działań kompetencyjnych na szczeblu federalnym i landowym w przypadku zagrożeń terrorystycznych. Pod koniec 2004 r. w Berlinie powołano Wspólne Centrum Obrony przed Terroryzmem. W przypadku wystąpienia zagrożenia terrorystycznego Federalne Służby Informacyjne, Federalny Urząd Kryminalny i Federalny Urząd Obrony Konstytucji stanowią gwarancję wymiany informacji, koordynacji i efektywnego wykorzystania posiadanych zasobów przy zachowaniu rozdzielności kompetencyjnych. Centrum zaś „spełnia funkcję punktu przekaźnikowego w ramach współpracy (...), co pozwoliło skrócić drogi przepływu informacji i zaostrzyć procedury koordynacyjne”. Utworzenie wspólnych baz danych policji i służb wywiadowczych ma zapewnić skuteczność działań, jak również podnieść rangę działań prewencyjnych. „Zadania związane z koordynacją działań antyterrorystycznych w RFN realizowane są w ramach Federalnej Policji Kryminalnej – BKA [załącznik 1], w strukturze której funkcjonuje

Departament Bezpieczeństwa Państwa – ST [załącznik 2] odpowiedzialny za organizację Centrum Koordynacji działań Antyterrorystycznych”. Federalna Policja Kryminalna utrzymuje kontakty z policjami działającymi w landach. Wymienia z nimi informacje poprzez oficerów łącznikowych, a następnie porównuje z wiadomościami otrzymanymi od zagranicznych partnerów. Dzięki ścisłej współpracy BKA i Prokuratora Generalnego przyspiesza się wszczynanie procedur śledczych, co w dużym stopniu ułatwia ściganie terrorystów. Powołane Centrum Koordynacji Działań Antyterrorystycznych przy BKA jest „sformalizowanym ośrodkiem koordynacji (...), a także partnerem do kontaktów wewnętrznych i zewnętrznych” odpowiadającym aktualnie przyjmowanym wzorcom działań koordynacyjnych w innych krajach.

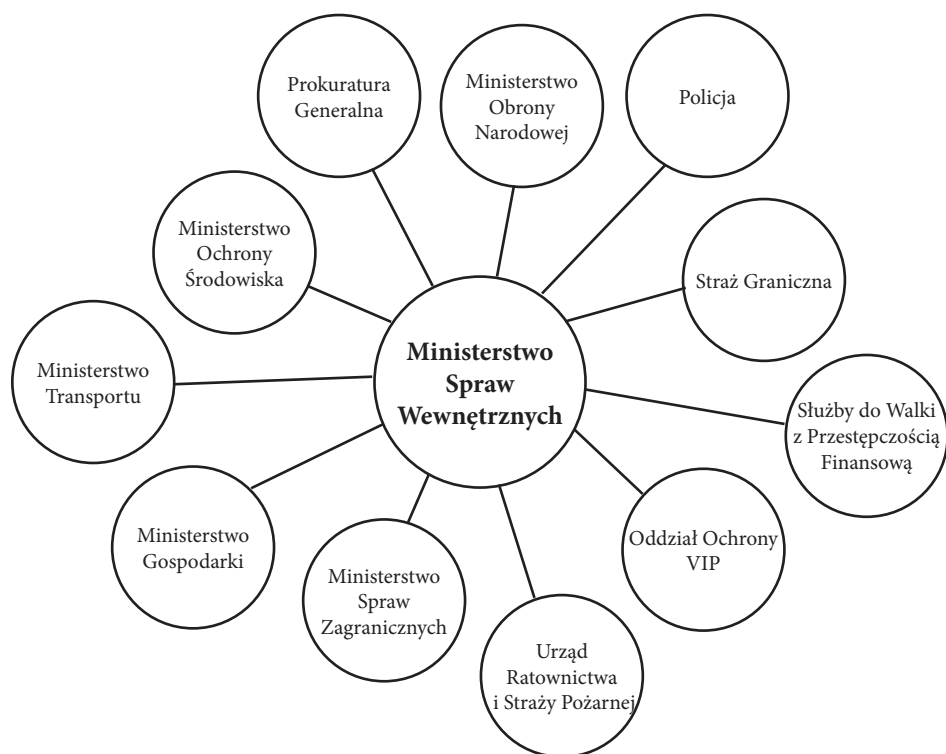
We Francji obowiązuje zasada zaangażowania wszystkich podmiotów, których zadania mieszczą się w tym obszarze. Francja utrzymuje jednostkę ds. koordynacji walki z terroryzmem UCLAT oraz jednostkę antyterrorystyczną RAID, która ma charakter jednostki centralnej. Jej obszarem kompetencyjnym jest prefektura paryska i miasto Paryż. Istotną rolę odgrywa sekcja ds. zarządzania kryzysami i negocjacji.

Rząd litewski w 2002 r. powołał Komisję ds. Koordynacji Współpracy Organów Administracji w Zakresie Zwalczenia Terroryzmu do zapewnienia współpracy między urzędami państwowymi delegowanymi do zwalczania terroryzmu. Do głównych zadań Komisji należą:

- „analiza strategicznych i bezpośrednich działań w walce przeciwko terroryzmowi oraz działań prewencyjnych,
- funkcja doradcza na rzecz Rady Obrony Narodowej, Parlamentarnego Komitetu Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony, rządu oraz innych państwowych instytucji i urzędów,
- koordynacja realizacji programu antyterrorystycznego oraz nadzór nad nim,
- koordynowanie wymiany informacji między instytucjami i urzędami państwowymi w związku z realizacją programu antyterrorystycznego”.

Ponadto ustawodawstwo litewskie nakłada obowiązek koordynacji działań w ramach zwalczania terroryzmu na Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego, które także pozyskuje informacje wywiadowcze i ustala działania w zakresie zapobiegania terroryzmowi. Ministerstwo zabezpiecza sobie również dopływ informacji z wywiadu kryminalnego. W walkę z terroryzmem zaangażowane są także podmioty wskazane na rys. 2.

RYSUNEK 2. PODMIOTY NA LITWIE ZAANGAŻOWANE W ZWALCZANIE TERRORYZMU

Źródło: opracowanie własne na podstawie: G. Seikis, *Instytucjonalne ramy zwalczania terroryzmu*, „Die neue polizei” 02/03 2005, s. 30–31.

Według danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Litwy przedstawionych przez Gintautasa Seikisa – przedstawiciela MSW Litwy podczas „Rozmów Gdańskich 2005” – ważną rolę w walce z terroryzmem odgrywają:

- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych – odpowiada za opracowanie przepisów i realizację polityki rządu przez skoordynowane działania podległych urzędów oraz należy do Komisji ds. Koordynacji Współpracy Organów Administracji w Zakresie Zwalczania Terroryzmu,
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych – wspiera, wykorzystując dyplomację, międzynarodowe wysiłki w walce z terroryzmem,
- Ministerstwo Obrony Narodowej – oddaje do dyspozycji (w razie potrzeby) oddziały do prowadzenia operacji antyterrorystycznych (także poza krajem),

- Ministerstwo Gospodarki – nadzoruje przemieszczanie materiałów strategicznych,
- Ministerstwo Transportu i Ministerstwo Ochrony Środowiska – odpowiadają za podnoszenie poziomu ochrony infrastruktury,
- Urząd Ratownictwa i Straży Pożarnej – zajmuje się koordynacją pomocy po atakach terrorystycznych,
- Prokuratura Generalna – koordynuje śledztwa dotyczące aktów terrorystycznych,
- Straż Graniczna – odpowiada za ochronę elektrowni atomowej Ignalina oraz przed nielegalną migracją, w tym osób powiązanych z organizacjami terrorystycznymi,
- Policja – zwalcza przestępczość zorganizowaną, często powiązaną z ugrupowaniami terrorystycznymi,
- Służby do Walki z Przestępczością Finansową – zapobiegają finansowaniu terroryzmu,
- Oddział Ochrony VIP – zapewnia bezpieczeństwo oficjalnych gości Republiki Litwy.

W Wielkiej Brytanii przedsięwzięcia podejmowane w ramach systemu przeciwdziałania terroryzmowi są integrowane z działaniami służb wywiadu i podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo obywateli. Podstawy tego systemu zaprezentowano w załączniku 3. Koordynacją wymiany informacji i jej obiegiem zajmuje się Wspólne Centrum Analiz Informacji Terrorystycznych JTAC. Jest to ogniwo, w którym zbiera się wiedzę „w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi przekazywaną przez policję oraz kluczowe rządowe departamenty i agencje”. Brytyjskie Centrum Analiz Międzynarodowego Terroryzmu znacznie przyczynia się do minimalizowania zagrożenia terrorystycznego. Za zarządzanie kryzysowe, które podejmuje się również w przypadku aktu terrorystycznego, odpowiada Sekretariat Cywilnego Reagowania Kryzysowego. Koordynację zarządzania kryzysowego w Wielkiej Brytanii ujęto w załączniku 4. Preferowany model zarządzania kryzysowego odpowiada modelowi utrzymywanemu w większości państw demokratycznych. Zapewnia on funkcjonowanie ośrodka zabezpieczającego ciągłość podstawowych struktur państwa, gospodarki i społeczeństwa przy jednoczesnych działaniach systemu przeciwdziałania terroryzmowi.

W Stanach Zjednoczonych „ustawa o reformie wywiadu wprowadziła poprawki do Aktu Bezpieczeństwa Narodowego z 1947 r. Jedną z nich było utworzenie, w ramach Biura Dyrektora Wywiadu Narodowego, Na-

rodowego Centrum Kontrterrorystycznego NCTC”. Spośród wielu zadań, które realizuje Centrum, szczególnie istotnymi wydają się:

- „analizowanie, integrowanie wszystkich informacji wywiadowczych posiadanych przez rząd USA dotyczących terroryzmu i kontrterroryzmu z wyjątkiem informacji odnoszących się do terroryzmu wewnętrznego,
- prowadzenie strategicznego planowania operacyjnych działań kontrterrorystycznych z włączeniem narzędzi:
 - dyplomatycznych,
 - finansowych,
 - militarnych,
 - wywiadowczych,
 - bezpieczeństwa wewnętrznego,
 - służb wdrażania prawa wewnątrz, jak i pomiędzy agencjami,
- przypisywanie ról i odpowiedzialności, jako część realizowania obowiązku planowania strategicznego, wiodącym Departamentom i agencjom zajmującym się kontrterroryzmem w zakresie działań kontrterrorystycznych,
- zapewnienie dostępu agencji do informacji wywiadowczych ze wszystkich źródeł, niezbędnych do realizowania planów kontrterrorystycznych i wykonywania niezależnych, alternatywnych analiz,
- zapewnienie dostępu agencji do informacji wywiadowczych, niezbędnych do wykonania przypisanych im zadań,
- służenie, jako centralny bank wspólnej wiedzy na temat znanych i domniemanych terrorystów i międzynarodowych grup terrorystycznych, ich celów, strategii, zdolności, sieci kontaktów i wsparcia”.

Ograniczanie powielania przez poszczególne agencje działań, służy osiągnięciu większej skuteczności na rzecz bezpieczeństwa. Jest to możliwe z uwagi na określenie ich szczegółowych kompetencji. Takie działania to dobry prognostyk dla współdziałających ze sobą służb bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz wspólnoty wywiadowczej.

PROGNOZA ROZWOJU DZIAŁAŃ TERRORYSTYCZNYCH NA ŚWIECIE

Po zamachu terrorystycznym na USA prezydent Bush ogłosił rozpoczęcie długiej wojny z terroryzmem oraz podkreślił, że wojna może potrwać nawet kilkanaście lat. „To wywoła duże straty wśród amerykańskich żołnierzy i ich sojuszników oraz wzrost zamachów, także przy wykorzystaniu broni masowego rażenia” – twierdzi Dominik Duda.

Do zwalczania terroryzmu będą delegowane organizacje militarne o dużym doświadczeniu i skuteczności. Jedyną organizacją mogącą realizować duże operacje kontrterrorystyczne jest Pakt Północnoatlantycki (NATO), jednak w opiniach zarówno polityków, jak i ekspertów można dostrzec takie, które to podważają, choćby dlatego, że im większa organizacja, tym trudniej Sojuszowi podejmować jednomyślne decyzje.

Walka z terroryzmem znalazła swoje odzwierciedlenie w koncepcji strategicznej Sojuszu Północnoatlantyckiego przyjętej przez szefów państw i rządów na szczycie NATO w dniach 19–20 listopada 2010 r. w Lizbonie. Fakt ten niewątpliwie świadczy o poważnym traktowaniu przez Sojusz tego rodzaju zagrożeń, a także o konieczności podjęcia skutecznej walki z nimi. W koncepcji zwraca się uwagę na terroryzm, jako bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa obywateli państw NATO i międzynarodowej stabilności oraz dobrobytu. Szczególnie niebezpieczne byłoby, gdyby terroryści weszli w posiadanie broni masowego rażenia. Organizacje terrorystyczne mogą także prowadzić ataki cybernetyczne, powodujące zakłócenia w działalności administracji rządowej, w biznesie i gospodarce, w tym także w transporcie, sieciach dostaw i innej infrastrukturze krytycznej. Potencjalne straty mogą osiągnąć poziom, którego przekroczenie może zagrozić bezpieczeństwu narodowemu i euroatlantyckiemu. Zagrożenie terroryzmem wzrasta wraz z brakiem stabilności lub konfliktami poza granicami państw członkowskich Sojuszu, które sprzyjają rozwojowi ekstremizmu, terroryzmu i transnarodowych nielegalnych działań, takich jak przemyt broni, narkotyków i ludzi.

Aby przeciwstawić się tego typu zagrożeniom, NATO będzie dysponowało pełnym zakresem zdolności niezbędnych do ich odstraszenia i obrony przed nimi poprzez wzmocnienie zdolności do wykrywania międzynarodowego terroryzmu i obrony przed nim, w tym poprzez pogłębioną analizę zagrożenia, częstsze konsultacje z partnerami Sojuszu i rozwój odpowiednich zdolności wojskowych, włączając w to pomoc w szkoleniu sił lokalnych w walce z tym zjawiskiem. NATO będzie dalej rozwijać zdolność do obrony przed zagrożeniem bronią masowego rażenia: chemiczną, biologiczną, radiologiczną i nuklearną. Ponadto Sojusz będzie podnosił swoje zdolności zapobiegania atakom cybernetycznym, wykrywania ich i obrony przed nimi, włączając instytucje NATO w scentralizowany system ochrony cybernetycznej oraz integrując system monitorowania, ostrzegania i reagowania cybernetycznego NATO z systemami państw członkowskich.

W lutym 2009 r. Rada Północnoatlantycka zdecydowała o ponownym udziale sił morskich NATO w międzynarodowej walce z piractwem na obszarach morskich Somalii. Działania piratów w Zatoce Adeńskiej są możliwe ze względu na trwające od lat w Somalii wojny domowe. Brak ładu i porządku społecznego sprzyja prowadzeniu tej działalności. „Bezkarność i łatwość dokonywania ataków pirackich oraz uzyskania okupu przyczyniają się do eskalacji zjawiska, zaś pieniądze z okupów są przeznaczone na ulepszenie narzędzi i metod oraz finansowanie działalności terrorystycznej”.

Zwiększanie się liczby ataków pirackich (lub terrorystycznych) może wymusić na społeczności międzynarodowej większe zaangażowanie w czasie realizacji patroli pirackich (lub antyterrorystycznych).

Niepokoić może sytuacja w Afganistanie. Na jego terenie „działają (od czasów radzieckiej interwencji) zorganizowane grupy przestępcze zajmujące się głównie narkobiznesem” (uprawy maku na dużą skalę). Brak pomysłu na rozwiązanie wielu problemów, z którymi boryka się naród afgański, powoduje umacnianie się świata przestępczego w tym regionie, a to z kolei sprzyja pozyskiwaniu funduszy dla talibów i innych bojowników do prowadzenia działalności terrorystycznej.

Analizując literaturę przedmiotu, można wysnuć wniosek, że państwa arabskie są zniewolone przez wojujący islam. „W tym regionie nigdy nie było, nie ma i chyba (...) nie będzie przez wieki demokracji” – stwierdza Henryk Piecuch. Arabowie nie poradzą sobie sami z sobą – dowodzi tenże autor. „Świat, o ile nie chce być zalany przez żywioł fundamentalizmu islamskiego, musi pomóc Arabom”. Nie może się to odbywać jednak według dotychczasowej strategii USA. Stany Zjednoczone, żeby zachować swoje znaczenie w stosunkach globalnych, stanęły przed najtrudniejszym zadaniem. „Powinny one nie tylko zaniechać narzucania innym recept swego własnego rozwoju, ale jednocześnie podjąć wysiłek niezbędnego samoo graniczenia swej *permissywnej obfitości* w imię własnych interesów i interesów ludzkości” – twierdzi Zbigniew Brzeziński.

„Jeśli supermocarstwo przegra w Iraku, przegra cały świat (...). Sprawy zaszły zbyt daleko, aby je zostawić samym Arabom i Żydom” – sądzi Henryk Piecuch.

Można założyć, że w XXI wieku zagrożeniem będzie Międzynarodówka Terrorystyczna i Anarchistyczna. Ekspansja tych ideologii i działania ich *żołnierzy* sięją coraz większy strach i zataczają coraz szersze kręgi.

Na podstawie doświadczeń nabytych w zwalczaniu terroryzmu już dziś możemy przypuszczać, że kraje i osoby sponsorujące terroryzm będą w dużej mierze wspierać ekonomicznie terrorystów, którzy będą kierować te środki na pozyskiwanie broni chemicznej, radiologicznej i biologicznej. Teatrem ich działań najprawdopodobniej będzie Bliski Wschód, Afryka, Kolumbia i Bałkany. To dogodny teren działań i stwarzania *zagrożeń asymetrycznych*.

W walce z terroryzmem na świecie, w tym w Europie, należy zwrócić uwagę również na ruch antyglobalistyczny. „Choć nie jest on zaliczany do organizacji terrorystycznych, to często podczas ważnych wydarzeń jego członkowie stosują przemoc, doprowadzają do zniszczeń, a ze swojego obywatelskiego nieposłuszeństwa czynią taktykę działania” – stwierdza Peter Vergauwen. Stąd też wnioskować należy, że w walce z terroryzmem konieczne jest podejście wielopłaszczyznowe, a być może niekonwencjonalne, choćby wprowadzenie *dialogu pojednania*, jako jednego (obok wyłącznie taktyki eliminacji terrorystów, stosowanej choćby przez administrację amerykańską) z instrumentów walki z terroryzmem i jego eliminowania.

„Al-Kaida, to sieć dostatecznie odporna, by przetrwać i dobrze funkcjonować w razie śmierci lub niedyspozycji swego przywódcy” – twierdzi John Gray. „Podobnie jak Internet, ma słabe punkty. Jeśli się je wyłączy, system przestanie działać. Tak też może być z Al-Kaidą” – dodaje tenże autor.

POLITYKA PAŃSTWA POLSKIEGO WOBEC TERRORYZMU

Dokonując analizy zagrożeń atakami terrorystycznymi, dochodzimy do wniosku, że Polska miała minimalne doświadczenia w konfrontacji z terroryzmem politycznym. Mimo naszego zaangażowania w koalicję antyterrorystyczną z Amerykanami i jej sojusznikami nie byliśmy, jako kraj obiektem bezpośrednich ataków terrorystycznych. Jednak nasze siły zbrojne doświadczyły takich ataków poza granicami kraju podczas wykonywania różnych misji. Polska nigdy nie tworzyła na swoim terytorium ośrodków szkolenia dla terrorystów. Aktywnie uczestniczy w zwalczaniu terroryzmu, wydzielając swoje jednostki specjalne do wykonywania różnych operacji na świecie oraz utrzymując i ciągle doskonaląc policyjne grupy antyterrorystyczne.

Polityka państwa polskiego uwzględnia działania prawne, jak i ochronne. Świadczy to o zaangażowaniu w ogólny model walki przyjęty w więk-

szości krajów europejskich. Polska, angażując się poza granicami kraju, realizuje działania prewencyjne w myśl zasady, że największe zagrożenie dla Polski stanowi destabilizacja sytuacji na Bliskim Wschodzie. Polska wpisuje się w politykę innych państw Europy traktującą o tym, iż o bezpieczeństwo Starego Kontynentu należy zabiegać poza jego obszarem.

Polska, jako sojusznik USA, zaangażowana najpierw w Iraku, potem w Afganistanie, może stać się celem ataków terrorystycznych. Dowodem na to są choćby ataki przeprowadzone na terytoriach innych państw, będących tak jak Polska w koalicji antyterrorystycznej z Amerykanami.

Szersze otwarcie granic, liberalna polityka komunikacji i podróżowania, wzrost liczby cudzoziemców przebywających w naszym kraju to wystarczające czynniki, które muszą być uwzględnione przy ocenie poziomu bezpieczeństwa państwa.

Postanowienia Konstytucji RP oraz kodeksu karnego dają możliwości zwalczania terroryzmu. W 2003 r. powołany został Zespół ds. Koordynacji Działań Operacyjno-Rozpoznawczych w Zakresie Zwalczania Terroryzmu Politycznego. W skład tego zespołu wchodzi:

- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW),
- Agencja Wywiadu (AW),
- Policja,
- Straż Graniczna (SG),
- Służba Celna,
- Służba Wywiadu Wojskowego (SWW),
- Służba Kontrwywiadu Wojskowego (SKW).

ABW odgrywa rolę wiodącą w Zespole, w którym określono dwa ważne elementy: rozdział kompetencji i zasady współpracy służb. Te wyznaczniki mają służyć profesjonalizacji służb i wyeliminowaniu niezdrowej rywalizacji.

Ważną rolę w zwalczaniu terroryzmu odgrywają Siły Zbrojne RP posiadające możliwości prowadzenia działań ofensywnych, określanych, jako „kontrterroryzm”, oraz defensywnych, określanych terminem „antyterroryzm”. Kontrterroryzm obejmuje ofensywne przedsięwzięcia skierowane przeciwko ugrupowaniom terrorystycznym oraz państwom i organizacjom wspierającym terroryzm. Rola sił zbrojnych w tym zakresie odzwierciedlona jest przede wszystkim w ich użyciu w militarnym wymiarze globalnej wojny z terroryzmem, zwłaszcza w operacjach zbrojnych w Iraku i Afganistanie. Rola wojska w zwalczaniu zjawiska terroryzmu

potwierdzona została w Koncepcji Strategicznej Sojuszu Północnoatlantyckiego, a także w dokumencie Natowska koncepcja obrony przed terroryzmem. Skuteczne zwalczanie terroryzmu, w tym prowadzenie operacji zaczepnych przeciwko organizacjom terrorystycznym i sprawcom zamachów terrorystycznych, możliwe jest po wcześniejszym rozpoznaniu wywiadowczym. Zdolności w tym zakresie posiadają wojskowe służby: Służba Wywiadu Wojskowego i Służba Kontrwywiadu Wojskowego, a także w pewnym zakresie Żandarmeria Wojskowa.

Z perspektywy sił zbrojnych antyterroryzm oznacza zespół przedsięwzięć defensywnych mających na celu zwiększenie żywotności wojsk i kluczowej infrastruktury krytycznej w przypadku ataku terrorystycznego. W odniesieniu do sfery pozamilitarnej problematyka ta mieści się w szeroko rozumianym systemie ochrony ludności i infrastruktury krytycznej w sytuacji ataku terrorystycznego. System ten obejmuje działania dotyczące:

- rozpoznania zagrożeń terrorystycznych, ich prognozowania, powiadamiania i alarmowania o nich,
- prowadzenia działań ratowniczych w sytuacji ataku terrorystycznego,
- likwidacji skutków ataków terrorystycznych, które same w sobie stanowią bezpośrednie zagrożenia bezpieczeństwa ludności, mienia i środowiska, lecz mogą także wywoływać katastrofy naturalne i awarie techniczne, prowadzące do powstania sytuacji kryzysowych,
- zapewnienia środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb poszkodowanej ludności oraz tymczasowej naprawy i odbudowy zniszczonej lub uszkodzonej infrastruktury technicznej, w tym zapewnienia przejezdności szlaków komunikacyjnych.

Realizacja przedsięwzięć antyterrorystycznych leży w sferze odpowiedzialności cywilnych organów bezpieczeństwa państwa. Jednak siły zbrojne mogą stanowić wsparcie sektora cywilnego, a nawet przejąć wiodącą rolę w sferach, w których niemal, jako jedyne posiadają adekwatne siły i środki, np. w przypadku ataku terrorystycznego z wykorzystaniem broni masowego rażenia.

PODSUMOWANIE

Opracowanie jest próbą pokazania wizji rozwiązywania złożonych problemów i zagrożeń międzynarodowych związanych z terroryzmem. Istotną rolę w zwalczaniu terroryzmu przypisuje się służbom specjalnym oraz

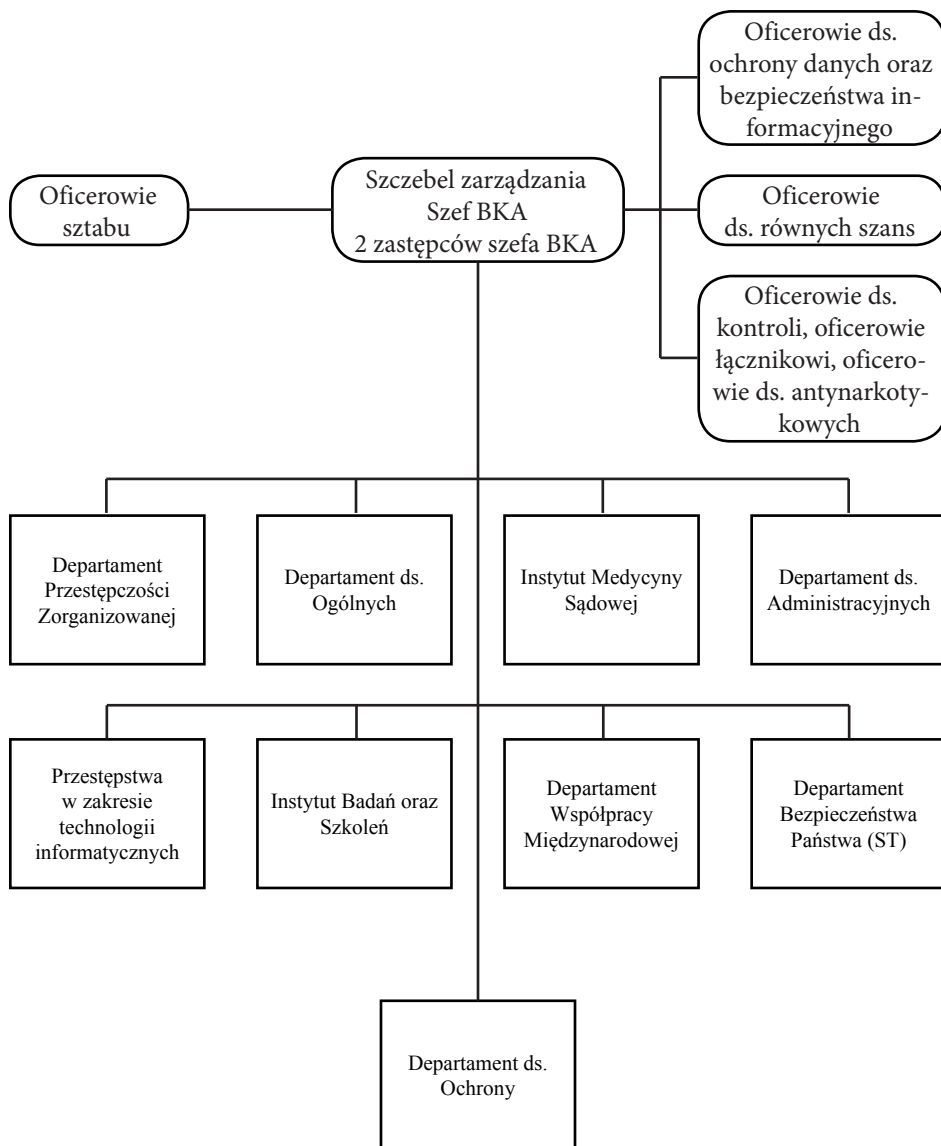
organom administracji, których działania muszą być koordynowane, aby zapewniać obywatelom oczekiwany poziom bezpieczeństwa. Zwłaszcza działalność służb specjalnych jest istotna dla prognozowania tego zagrożenia. Dla państw europejskich, w tym Polski, ważne staje się prowadzenie skutecznej polityki wobec zagrożenia terrorystycznego. To istotny element obrony przed tym zagrożeniem.

BIBLIOGRAFIA

1. Chojnowski L., *Rola i możliwości Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w ofensywnym zwalczaniu terroryzmu*, [w:] *Współczesne wymiary polskiej polityki bezpieczeństwa*, M. Górka (red.), Difin, Warszawa 2015.
2. Chojnowski L., *Rola i możliwości Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w systemie ochrony antyterrorystycznej*, [w:] *Współczesny wymiar administracji publicznej. Polityka społeczna. Bezpieczeństwo publiczne. Innowacyjność. Transparentność*, M. Górka, M. Pogonowski (red.), Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2014.
3. Brzeziński Z., *Out of Control: Global Turmoil on the Eve of the Twenty-First Century*, Maxwell Macmillan International, New York 1993.
4. Duda D., *Nowa wojna z terroryzmem*, [w:] *Islam a terroryzm*, A. Parzymies (red.), Wydawnictwo Akademickie Dialog, Warszawa 2003.
5. Gawliczek P., Pawłowski J., *Zagrożenia asymetryczne*, AON, Warszawa 2003.
6. Gray J., *Al-Kaida i korzenie nowoczesności*, Fundacja ALETHEIA, Warszawa 2006.
7. Jałoszyński K., *Koordinacja działań w obszarze przeciwdziałania i walki z zagrożeniami terrorystycznymi w Republice Federalnej Niemiec*, [w:] *Współczesne zagrożenia terrorystyczne oraz metody ich zwalczania*, J. Szafranski, J. Kosiński (red.), Wydział Wydawnictw i Poligrafii w Szczytnie, Szczytno 2007.
8. Kamiński J., *Pionierzy nowej ery terroryzmu na świecie*, „Dziennik” 19 maja 2009.
9. Kasperska A., Lichocki E., *Powiązania zorganizowanej przestępczości z grupami terrorystycznymi na przykładzie Afganistanu*, „Terroryzm – Kwartalnik” nr 1/2009.
10. Kowalska D., Mielnik J., *Z talibami trzeba umieć rozmawiać*, „Dziennik Bałtycki” 13 luty 2009.
11. Körper F.R., *Zwalczanie terroryzmu – działania podejmowane przez rząd niemiecki*, „Die neue polizei” 02/03 2005.

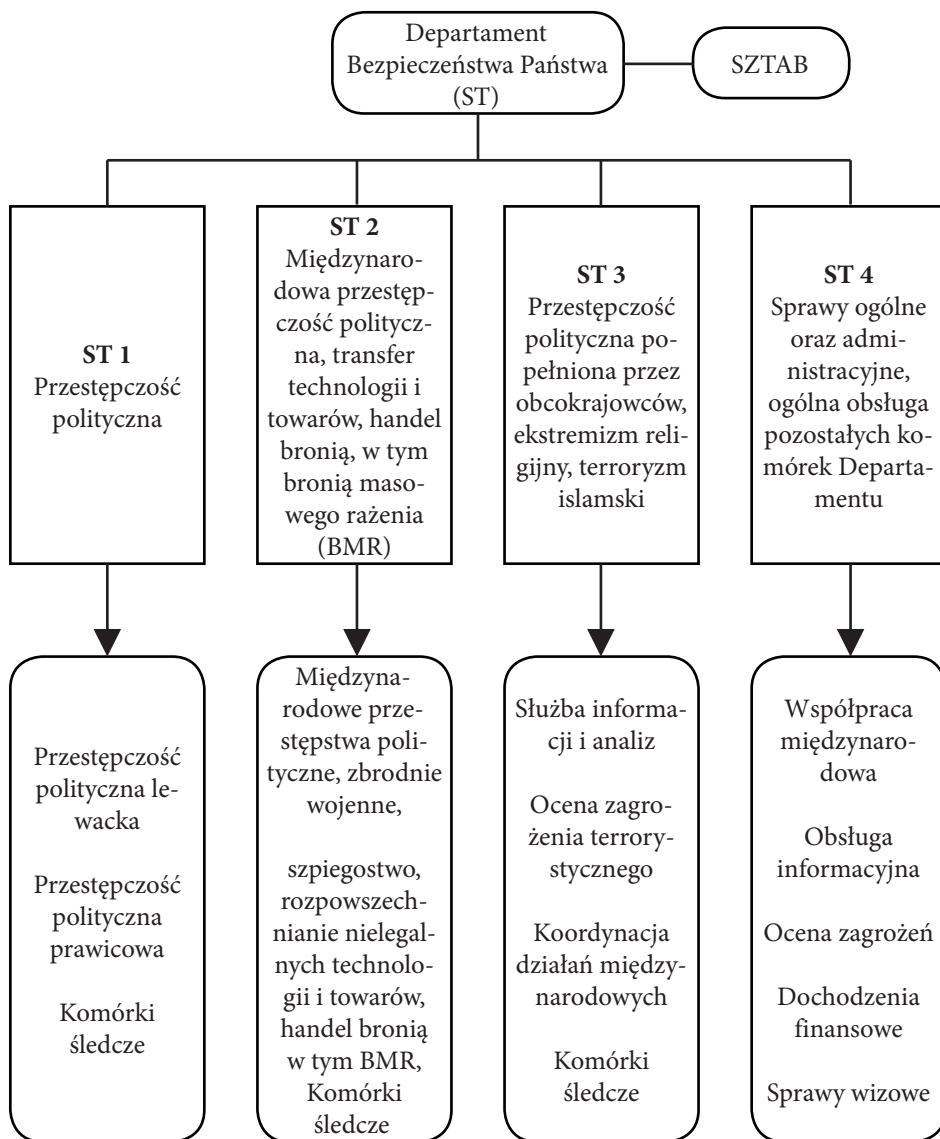
12. Liedel K., *Doświadczenia francuskie w zwalczaniu terroryzmu*, „Terroryzm – Kwartalnik” nr 3/2008.
13. Liedel K., *Narodowe centrum kontrterrorystyczne w Stanach Zjednoczonych, jako przykład koordynacji przeciwdziałania terroryzmowi*, [w:] *Współczesne zagrożenia terrorystyczne oraz metody ich zwalczania*, J. Szafrąński, J. Kosiński (red.), Wydział Wydawnictw i Poligrafii w Szczytnie, Szczytno 2007.
14. Miler R., Bojarski M., *Somalijscy piraci – plaga XXI wieku*, „Przegląd Morski” kwiecień 2009, nr 4(022).
15. Piasecka P., *Koordynacja przeciwdziałania terroryzmowi w Wielkiej Brytanii*, [w:] *Współczesne zagrożenia terrorystyczne oraz metody ich zwalczania*, J. Szafrąński, J. Kosiński (red.), Wydział Wydawnictw i Poligrafii w Szczytnie, Szczytno 2007.
16. Piecuch H., *Wojna Boga*, Ex Libris – Galeria Polskiej Książki, Warszawa 2004.
17. Seikis G., *Instytucjonalne ramy zwalczania terroryzmu*, „Die neue polizei” 02/03 2005.
18. Sieńko J., Szlachcic B., *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa w dobie walki z terroryzmem*, Zespół Redakcyjno-Wydawniczy MW Gdynia, Warszawa 2005.
19. Sokała W., *Nie tylko Al-Kaida*, „Terroryzm – Kwartalnik” nr 3/2008.
20. Williams P., *Al-Kaida, bractwo terroru*, Studio Emka, Warszawa 2002.

Załącznik 1. STRUKTURA ORGANIZACYJNA BKA

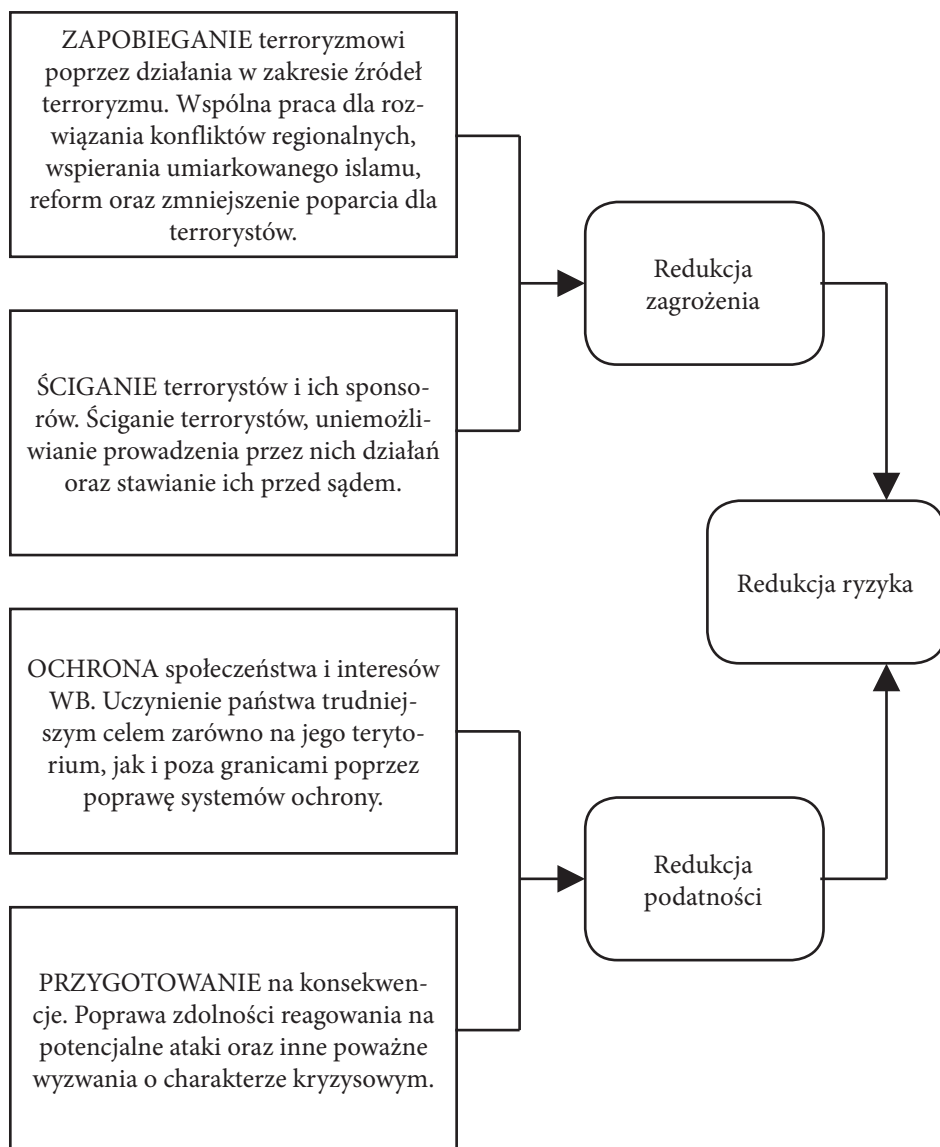
Źródło: K. Jałoszyński, *Koordinacja działań w obszarze przeciwdziałania i walki z zagrożeniami terrorystycznymi w Republice Federalnej Niemiec*, [w:] *Współczesne zagrożenia terrorystyczne oraz metody ich zwalczania*, J. Szafranski, J. Kosiński (red.), Wydział Wydawnictw i Poligrafii w Szczytnie, Szczytno 2007, s. 183.

ZAŁĄCZNIK 2. STRUKTURA ORGANIZACYJNA DEPARTAMENTU
BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA BKA

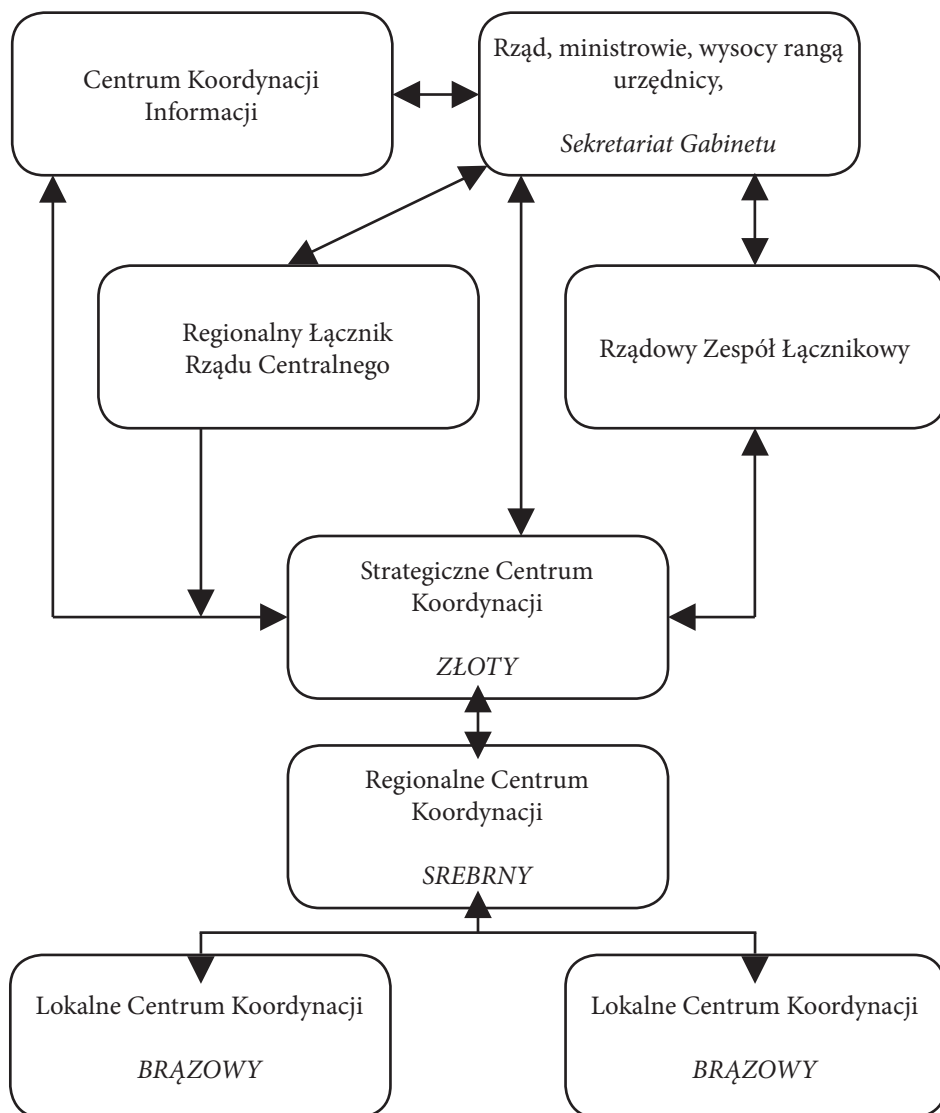
Źródło: K. Jałoszyński, *Koordinacja działań w obszarze przeciwdziałania i walki z zagrożeniami terrorystycznymi w Republice Federalnej Niemiec*, [w:] *Współczesne zagrożenia terrorystyczne oraz metody ich zwalczania*, J. Szafranski, J. Kosiński (red.), Wydział Wydawnictw i Poligrafii w Szczytnie, Szczytno 2007, s. 184.

ZAŁĄCZNIK 3. PODSTAWY SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA TERRORYZMOWI W WIELKIEJ BRYTANII

Źródło: P. Piasecka, *Koordinacja przeciwdziałania terroryzmowi w Wielkiej Brytanii*, [w:] J. Szafrąński, J. Kosiński (red.), *Współczesne zagrożenia terrorystyczne oraz metody ich zwalczania*, J. Szafrąński, J. Kosiński (red.), Wydział Wydawnictw i Poligrafii w Szczytnie, Szczytno 2007, s. 196.

ZAŁĄCZNIK 4. KOORDYNACJA ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO W WIELKIEJ BRYTANII

Źródło: P. Piasecka, *Koordinacja przeciwdziałania terroryzmowi w Wielkiej Brytanii*, [w:] J. Szafrąński, J. Kosiński (red.), *Współczesne zagrożenia terrorystyczne oraz metody ich zwalczania*, J. Szafrąński, J. Kosiński (red.), Wydział Wydawnictw i Poligrafii w Szczytnie, Szczytno 2007, s. 197.

ADAM KWIATKOWSKI – doktor nauk wojskowych, specjalista w zakresie obronności państwa. Kierował Zakładem Nauk Społecznych, Zakładem Obrony Narodowej, a obecnie jest kierownikiem Zakładu Zarządzania Kryzysowego Instytutu Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Pomorskiej w Słupsku. Zajmuje się militarnymi i pozamilitarnymi aspektami bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego oraz zarządzaniem kryzysowym, służbami specjalnymi i terroryzmem. Prowadzi badania nad wypracowaniem modelu walki z terroryzmem we współczesnym świecie opartego na dialogu pojednania oraz koncepcji przygotowania struktur obrony cywilnej do realizacji zadań w okresie wojny i pokoju, a także wyznaczników bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej i stymulatorów obronności narodu.

CITE THIS ARTICLE AS:

A. Kwiatkowski, *Instytucjonalne ramy zwalczania terroryzmu na świecie*, „Kultura Bezpieczeństwa Nauka Praktyka Refleksje”, 2018, no 32, p. 147–168, DOI: 10.5604/01.3001.0012.8098.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2018 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow